

taiglon: sense autoritat ja, puix que també escriu *po-terre* POSTERULA, *meime* 'mateix'. És veritat que convindria investigació més detallada d'aquest punt, i com detall en el DCEC (nota 1) algunes de les dades que semblen aptes per donar-hi llum, en realitat són objectables. Més força té el fet que el català Ramon Vidal de Besalú, ja va emprar la forma *fleca*, c. 1200, escrivint en llengua d'oc (vegeu-lo amb altres testimonis trobadorescos, en Rayn. III, 338).

Pot ser decisiva la variant catalana i occitana *fleca*,¹⁰ que bé sembla ser autòctona, ja que estem quasi del tot segurs que és antiga. Llegim en Muntaner (fets de 1303): «con la companya fo prop d'una ciutat qui ha nom Filadèlfia --- dues gabelles de turcs --- arren-garen batalla al megaduc e a sa companya; e la com-panya hac-ne gran plaer, sí que aitantost, abans que no soferissen les *fleques* dels arcs dels turcs, van bro-car en ells, los de cavall a aquells de cavall, e los al-mogàvers a 'quells de peu. Què-us diré! Que la bata-lla fo molt fort --- sí que los turcs foren tots morts e preses, que no n'escaparen de cavall mil ---»;¹ aques-ta forma reapareix encara, aplicada a 'sagetes', en al-gun altre text català coetani de Muntaner: «--- no gos anar per la Ciutat --- ab balleta parada o te[]sa, ni gos portar arch ab *fleques*» en una ordenació tortosina de 1341, en el text de la qual la grafia *fleca* o *fleques* reapareix encara altres tres vegades (BABL XI, 417).

En llengua d'oc també el PDPF registra «*fleca*, *flecha*: flèche».² A penes es pot pendre en considera-ció el dubte de si, en passar *flèche* a la llengua d'oc i al català, pogué adaptar-se a la fonètica d'aquestes llengües, segons el model *sèche/seca*, *pèche/peca*, car és ben poc probable l'existència ferma de tal consciència fonètica en una correspondència no molt fre-qüent (compareu *empêche* > *empacha*, *empatxa*, i mai **empeca*), i menys tenint en compte l'antiguitat con-siderable de Muntaner dins la nostra literatura; i el fet provat que el llenguatge dels francs repobladors i auxi-liars de la reconquesta catalano-septimana ens llegà germanismes francics directes. Fins aviu viu encara *fleca* a l'Empordà i Rosselló amb el sentit secundari d'"esqueix, branca emprada per empeltar" [1617], i no està pas provat que la FLECA de pa (amb *flequer*) no tingui també aqueix origen.

Aquesta falta de -s davant la -c-, que així tenim quasi del tot assegurada, és una de les objeccions que poden fer-se a l'etimologia cèltica proposada amb reserves per Thurneysen (*Keltorum.*, pp. 59-60) i Jud (*Rom.* XLIX, 396-8):³ l'irl. ant. *flesc* f. 'vara, vareta, bastonet' suposa un antic *VLISCA (o *VLESKA: Jud), al qual pogué correspondre *FLISCA (o regionalment *VLISCA) en gal: d'aquí vindrien el lomb. *vis'cia*, vene-c. *vischia*, Poschiavo i ladí dolomític *viscla* 'vara', *viscula* 'fuet' (Lardschneider).⁴

Per altra banda, en irlandès el mot pertany avui a la terminologia del cànem i del lli, i significa també 'gavell', 'manat (de lli o cànem)', 'garlanda', i d'això sembla ser descendent el lld. *fleco* o *flesco*, *flisco*, «paquet de chanvre en cordon», «poignée de javelle mal battue, poignée de foin compacte, mèche de che-

veux»: car a això no hi ha més objecció que la dificul-tat a explicar les formes occitanes sense -s-, les quals són justament les predominants. Hi ha ací una o dues antinòmies lingüístiques, que semblen molt àr-dues, i que verament són difícils d'eliminar en una forma ben convincent. Tanmateix potser en el parà-graf final del present article sobre FLECA hem arri-bat ara a una solució que se sosté en ferm (veg. aqueix article).

En definitiva, pel que fa al problema del nom de l'arma *fletxa*, la diferència semàntica amb el complex que acabem d'examinar és tan completa que, adhc, si es comprovés l'origen cèltic del terme occità per a 'gavell de lli o cànem',⁵ també fóra prudent de separar d'aquest problema el del francès *flèche*. En conclu-sió, tot aconsella rebutjar l'etimologia cèltica, almenys quant al nom de la sageta.⁶

Per al fr. *flèche* convé, doncs, atènr-se al germànic. Gamillscheg, *EWFS*, s. v. (i *Rom. Germ.* I, p. 177), partia de l'avantpassat del neerl. mj. *vlieke* 'fletxa', que segons ell seria un fràncic *FLIUGIKA, derivat hi-pocorístic del verb FLIUGAN 'voliar'; i M-Lübke (*REW.* 9424a) i Wartburg (*FEW* III, 622-4) s'hi van adherir, tot fent notar l'últim que aquesta hipòtesi pot recol-zar també en el b-al. ant. *fliuca*.⁷ Però hi objecta el savi germanista W. Brückner (amb eco aplaudidor de Brüch, *VKR* VII, 256), *VRom.* I, 142, que aquesta base *FLIUGIKA és inacceptable des del punt de vista mor-fològic, perquè aqueixos hipocorístics són pocs en data antiga i vénen, es pot dir tots («sozusagen stets»), d'un «Nomen» i no pas d'un verb.

Cal rectificar-la en *FLEUKA o *FLEUKA, que certa-ment pot explicar-se com a derivat d'aquell verb, amb el sufix -jō(n), vist que la -j- provoca la reduplicació i ensordiment d'una g precedent, i desapareix després (o bé seria amb -nōn, com suggerien Falk-Thorp, Kluge i Brüch, que té efectes semblants). Pel que fa a la representació romànica del fr. antic *eu* o *iu* com a *e*, no hi ha dificultat, com sigui que el segon element d'aquest diftong sol desaparèixer en passar del germà-nic al romànic (SPEUT > frànc. *espiet*, i noms propis com *Tibaut*, *Tibert*, *Tion*, *Tianges*; més casos en Ga-millscheg, *Rom. Germ.* I, 247).

DERIV.: *Fletxar* [DTo. 1647]; *fletxada*, *fletxador*.

Fletxats probablement és l'ètimon del cast. *flechas-tes* 'els trossos de corda lligats als obencs, de mig en mig metre, de dalt a baix dels arbres de la nau, i usats pels mariners com a escalons per pujar i baixar dels alts de l'arboradura': en castellà apareix primer *aflechate*, el 1587, en Lope de Vega, Oudin i altres del S. XVII; *aflechade* el 1600, *flechate* el 1614-21, mentre que (a)*flechaste* no es troba fins el 1675 i ss. En port. *en-frechate* o *enfrechadura*. En francès *enfléchure* i en català *fletxadura* (Amades-Roig, *BDC* XII, 36), mentre que la forma *fletxaste* admesa per *AlcM* salta a la vis-ta com a castellanisme; i una altra variant *fletxast*, també admesa per Amades i pel valencià Flores (*Misc. Fabra*), podria ser un castellanisme disfressat o bé amagar-s'hi el cat. *fletxats*, que aqueixos autors, en-lluernats pel castellà, hauran pres per una pronúncia